

IRÁNYTŰ INTÉZET

2015. DECEMBER

Politikai korrektség a szólásszabadság tükrében

„A szabadság az, ha szabadságunkban áll kimondani, hogy kettő meg kettő négy. Ha ezt megtehetjük, minden egyéb magától következik.”

/George Orwell: 1984/

„Farkas: Tudod kedves, nem biztonságos egy kislánynak egyedül az erdőben sétálnia. Piroska: A végtelékig sértőnek találok a szexista megjegyzésed, de elnézem neked a társadalomból kutasított státuszod végett, amely okozta stressz rákényszerített, hogy kifejleszd a saját, teljes egészében értékes világnézeted.” Nemcsak Piroskáék PC-k, James Garner politikailag korrekt esti mesék tucatján keresztül figurázza ki a célját vesztett mozgalmat, szatirikus köntösbe öltöztetve annak minden torzulását, betegségét. A politikai korrektség szélsőséges alkalmazása azonban irracionálisából következő nevetségessége mellett valós veszélyeket hordoz, fenyegeti a nyelvet, a kultúrát és a szabad véleménynyilvánítást, tiporja az alapvető emberi jogokat. A ma folyamatai túlmutatnak a politikai korrektség eredeti célján, mely egyes társadalmi csoportok érdekeinek védelmét kívánta biztosítani mindenekelőtt a faji, etnikai, vallási vagy nemi diszkriminációval szemben. A társadalmi csoportok mellett az állam, a társadalom egésze, illetve az egyén érdekei alkotják azt a négy szegmenset, melynek sérelmei korlátozhatják a szólásszabadságot. Ha el is fogadjuk, hogy a közérkölc és az egyén becsületének védelme, illetve a gyűlöletbeszéd megfékezése miatt a véleménynyilvánítás szabadsága nem abszolút, korlátozásának kereteiről, mértékéről, de legalábbis a kibővítését célzó törekvésekről vitát kell folytatnunk. Tegyük azonban különbséget a jelenleg hatályos jogrend által meghatározott korlátozások módosítására vonatkozó ésszerű javaslatok, valamint a többségében a civil

szférából (jórészt az oktatási intézményekből), kevésbé a politikai elit részéről érkező komolytalan reformelképzelések között. Utóbbiakért a felelősség mégis a mai értelemben vett szélsőliberális politikai elitet és gondolkodókat illeti, akik amellett, hogy erőteljesen támogatják a megkérdőjelezhető indokoltsággal bíró pozitív diszkrimináció minél kiterjedtebb alkalmazását, egyes társadalmi csoportok vélelmezett sérelmeit tekintik minden társadalmi és gazdasági probléma forrásának.

A hazai jogkorlátozás mai formája sincs természetesen kőbe vésve, az érvek ütköztetése az eredeti értelemben vett liberális szólásszabadság pártiak és a korlátozás mellett állást foglalók között így rendkívül hasznos, építő jellegű. A korlátozások minimalizálásának irányába mutató változtatásoknak ugyanis lenne létjogosultsága. *„Minden évben kevesebb szó, s a gondolkodás területe mindig kisebb valamivel”*, írja Orwell disztópikus regényében. Ahogyan az 1984 Óceániájának nyelvében, az *újbeszélben* (newspeak), úgy a liberális Európában is kiiktatásra, de legalábbis tiltólistára kerülnek a hatalomnak, vagy éppen a befolyásos érdekcsoportoknak nem tetsző szavak, kifejezések. Az újbeszél persze a totalitárius hatalom cenzúrájának, történelemhamisításának legfőbb eszköze, aminek megalkotásához Orwell többek között a sztálini Szovjetunióból merített ihletet. Bár ma Európában, a liberális demokrácia korában nem kell aggódnunk az állampárt nyelvújításától, az egyes érdekcsoportok ez irányú lobbitevékenységétől annál inkább. A politikai korrektség nem mai „találmány”, gyökerei az I. világháborúig nyúlnak vissza és a kulturális marxizmushoz kötődnek. Az olasz marxista gondolkodó Gramsci mellett Lukács György, a Tanácsköztársaság népbiztosa is szerepet játszott az alapok megteremtésében, mikor arra kereste a választ, hogy *„ki szabadít meg bennünket a nyugati civilizációtól?”* A filozófusok úgy gondolták, a munkásosztály csak akkor láthatja meg saját érdekét, ha megszabadul a nyugati kultúrától, a keresztény vallástól, az előítéletektől, a hazához való ragaszkodástól. 1923-ban, Németországban ezeken a filozófiai alapokon jött létre az az agytröszt, mely a ma ismert politikai korrektséget kreálta.

Karácsonyfa helyett télfa, mise helyett imatálalkozó az immár kereszt nélküli templomban, húsvéti tojás helyett tavasz gömb a tolerancia nevében. Se kisfiú-kislány, se Mrs. és Mr. megnevezés a gender-semlegesség nevében, de elfelejthetjük a négercsókot is a cigánypecsenyével együtt. Itt tart ma, 2015 telén Európa. A PC mozgalom elkorcsosulása persze nem a kontinens sajátja, e téren sokat köszönhetünk az Egyesült Államoknak, ahol többek között a Halloween is PC-sedik, szó sem lehet róla ugyanis, hogy netalán indiánok vagy cowboyok kopogtassanak a toleráns amerikai polgárok ajtaján. Vég nélkül sorolhatnánk a hasonló, egyelőre elszigetelt eseteket, különböző „tilalmakat”, melyek a politikai korrektség eredeti céljától eltávolodva, a józan észnek ellentmondva, feleslegesen korlátozzák az egyén szabadságát.

Az amerikai egyetemisták élen járnak e szabadság korlátozásában, ún. „biztonságos tér” (safe space) kialakítására törekedve egy mindenki számára kényelmes, senki érzelmeit meg nem sértő, gyakorlatilag ellenvélemények megfogalmazását tiltó oktatást szorgalmazznak. Se őszinteség, se építő jellegű kritika, se tudományos vita, vagyis semmi, ami az egyetemeket a fejlődés és az innováció melegágyává teszi. Még ha megvalósítható lenne is a mimózálelkű diákok biztonságának megóvása, ahogyan az ismert amerikai animációs sorozat is ábrázolta, a biztonságos tér ajtaján előbb-utóbb úgyszólván bekopogtat a valóság. A politikai korrektség talán legvadabb torzulásaira tehát éppen a kiterjedtebb szólásszabadsággal rendelkező Egyesült Államokban találunk példákat. Történelmünknek köszönhető hazánk óvatos hozzáállása e szabadsághoz, hiszen bár mind 1848-49-ban, mind 1956-ban a szabadság kivívásáért folytatott küzdelem központi eleme volt a szabad szó iránti igény, a szocialista múltnak köszönhetően a totalitárius rendszertől való félelem bizonyos korlátozások beiktatását láttatta szükségesnek a demokrácia megóvása érdekében.

Európában a politikai korrektség ma elsősorban az iszlám bevándorláshoz kötődik. A „védelmükben” meghozott intézkedések azonban már korántsem a toleranciáról, a kisebbségek érdeksérelmeinek elkerüléséről szólnak. Míg az európai kultúra (kiemelt részeként a nők egyenjogúságának) védelme érdekében Németországban a burka és a nikáb betiltását kezdeményezi a CSU, követve a franciák példáját, akik már 2011-ben törvénybe iktatták az iszlám viselet korlátozását, addig Norvégiában a vallási semlegesség nevében tüntetik el a keresztény jelképeket, az olaszok pedig betiltanák az iskolai karácsonyt. Az északi államokban az elharapózott gender-semlegesség mellett szinte fel sem tűnik az európai kultúra további rombolása, a keresztény Olaszországban viszont a hatalom szerencsére a józan ész pártjára állt.

Ahogyan a vallási semlegesség, úgy a PC egyéb túlkapásai esetében sincs pozitív hozadéka a jellemzően a tolerancia nevében tett kísérleteknek. A keresztény olaszok irányából a muszlim kisebbség felé mutatott érzelmek az említettekhez hasonló akcióknak köszönhetően neheztelésbe fordulhatnak, vagyis ahelyett, hogy a békés egymás mellett élést segítenék elő, éppen ellenkező hatást gerjesztenek a többségi társadalomban. Ezen a ponton azért érdemes megjegyezni, hogy elméletben az integráció lenne a cél, aminek ellentmond egyebek mellett a vallási semlegesség alkalmazása is. Persze a muszlim bevándorlók európai társadalmakba való beilleszkedésének kudarcát, a párhuzamos társadalmak létrejöttét már évtizedek óta nyomon követhetjük, az európai vezetés ennek ellenére nem tett le erről a megoldásról, bár elvakult támogatóinak száma fogyatkozni látszik.

A korrektség tehát inkább ellenérzéseket szül, visszatetszést kelt, mintsem megoldást hoz. A tiltott kifejezések helyébe lépő PC szavak is sok esetben eufemizmussá válnak, így eredeti

funkciójukat elvesztve, fordított hatást keltenek. A cigányság rejtett erőforrásként való említése jó példa, hiszen míg az eredeti szó nem hordoz semmiféle negatív értékítéletet, addig utóbbi kifejezéshez feltételezhetően pejoratív jelentést társít a társadalom többsége. A sérelmek egyébként jellemzően vélelmezettek, a politikai korrektségre vonatkozó javaslatok pedig általában nem is az érintett társadalmi csoportból érkeznek.

„A kívánt legfőbb jó a gondolatok szabad áramlása útján érhető el – az igazság leghatékonyabb próbája annak ereje, hogy elfogadtassa magát a gondolatok piacának versenyében.” A Mills nézetein nyugvó szólásszabadság párti gondolat Holmes főbírótól származik, aki az ésszerű jogkorlátozás mellett is kiállva egy ítéletében kimondta „a szólásszabadság legszigorúbb védelme sem terjed ki arra az emberre, aki tévesen tüzet kiált egy színházban, és ezzel pánikot okoz.” A szólásszabadságot ma sem Európában, sem Magyarországon nem fenyegeti a politikai hatalom, mégis folyamatosan küzdenünk kell korlátozása ellen, a nyelv, a kultúra, valamint az őszinte civil és politikai diskurzus védelmében.

SIKOS ÁGNES

E-mail: info@iranytuintezet.hu

Honlap: www.iranytuintezet.hu

Blog: www.iranytuintezet.blog.hu

www.facebook.com/iranytuintezet

Telefon: +36-1-700-0760

Fax: +36-1-700-0770